

leguves rūpniecība: svētība vai **lāsts**?

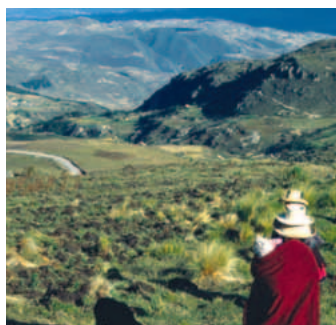
leguves rūpniecības ietekme uz dzimumu līdztiesības jautājumiem

70 procenti no pasaules nabadzīgajiem iedzīvotājiem ir sievietes, taču netiek realizēti īpaši pasākumi, lai viņas gūtu labumu no ieguves rūpniecības projektiem – naftas, gāzes un kalnrūpniecības sektoros.

Mačigena meitene Timpiā – vienā no kopienām, ko tieši ietekmē Camisea gāzes cauruļvads Peru.

© antoine bonsorte, amazon watch

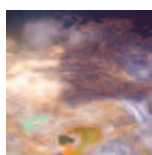

Vietējā ģimene Janakoča zelta raktuvju tuvumā Peru. © sjoerd panhuysen

Ēzeļa diviči Kvaraborkas tuvumā Azerbaidžānā, netālu no Baku-Čeihjanas naftas cauruļvada Kaspijas reģionā.

© willemijn nagel

Cilvēki Šivankoreni iezemiešu kopienā Peru, ko ietekmē Camisea gāzes cauruļvada projekts.

© aaron goldzimer, environmental defense

Faktiski sievietes visvairāk cieš no šādu projektu negatīvās ietekmes, jo sievietes parasti ir atbildīgas par aktivitātēm, kas saistītas ar dabas resursu izmantošanu. Tomēr sievietes bieži tiek atstumtas no lēmumu pieņemšanas procesiem lemjot par liela mēroga attīstības projektiem vai dabas resursu apsaimniekošanu, tādējādi viņas tiek izslēgtas no šādu projektu sniegtajiem ieguvumiem.

Daudzas sievietes ir iesaistītas neformālās, neapmaksātās ekonomiskajās aktivitātēs, tādās kā naturālā lauksaimniecība, ūdens pienešana un malkas lasīšana. Diskriminācija pret sievietēm un cieņas trūkums pret viņu veikto neapmaksāto darbu ir īpaši izteikts sabiedrībā, kur ekonomiskās attīstības centrā ir aktivitātes, kur dominē vīrieši, piemēram, kalnrūpniecība.

Pat oficiālā darbā nodarbinātas sievietes parasti saņem zemāku atalgojumu kā vīrieši darot līdzvērtīgu darbu. Gan privātajā sektorā, gan valsts pārvaldes struktūrās pastāv nopietna dzimumu nelīdzsvarotība, īpaši saistībā ar ieguves rūpniecību.

Piemēri

Lai gan ieguves rūpniecības projekti parasti rada būtisku ietekmi uz visu kopienu, tomēr kalnrūpniecības un naftas ieguves aktivitāšu radītā negatīvā ietekme uz sievietēm ir neproporcionāli lielāka.

Uz piemēriem balstīti un dokumentēti ieguves rūpniecības projektu dzimumu aspekti ir šādi:

- Sieviešu izslēgšana vai marginalizācija no pārrunām ar kalnrūpniecības kompānijām, attiecībā uz projektu veidu, ieguvumiem no kalnrūpniecības un kompensācijas sistēmām.
- Ierobežota pieeja ieguvumiem no kalnrūpniecības attīstības, īpaši naudai un nodarbinātībai, kas bieži noved pie ekonomiskās atkarības no vīriešiem palielināšanās (kuri ir tie, kas no šādiem projektiem saņem darbu un naudu). Tas noved pie sieviešu tradicionālās lomas un atbildības marginalizācijas. Piemēram, Indonēzijā liela mēroga industriālā kalnrūpniecība ir atņēmusi sievietēm viņu tradicionālo nodarbošanos. Vienlaikus minerālresursu noplicināšana, kā arī zemes un ūdens piesārņojums traucē sieviešu produktīvās lomas pildīšanu vietējās kopienās.¹
- Palielinās sieviešu darba slodze rūpējoties par bērniem un sagādājot pārtiku un ūdeni, kamēr vīrieši ir prom strādājot kalnrūpniecības projektos. Šo uzdevumu vēl grūtāku padara apkārtējo zemju un ūdeņu saindēšana. Piemēram, Sahalīnas salas Korsakovas pilsētā sašķidrinātās dabasgāzes rūpnīcas celtniecības rezultātā, ko veica kompānija Shell, pilsētas ielās ievērojami palielinājās smago mašīnu kustība, tādējādi izjaucot vietējo ūdens apgādes infrastruktūru, kā arī palielinājās vietējo sieviešu bažas par savu bērnu un mājsaimniecību drošību.²
- Kad sievietes dabū darbu kalnrūpniecības vai naftas ieguves projektos, darba vietā bieži novērojama diskriminācija, piemēram, garākas darba stundas par zemāku samaksu nekā vīriešiem līdzīgā amatā vai higiēnas prasību neievērošana, kā arī grūtniecības un mātes lomas ignorēšana.

DZIMUMA JAUTĀJUMS	IEGUVES RŪPNIECĪBA	NEVIENLIDZĪBA	IEVAINOJAMĪBA	SIEVIETES
		GLOBALI	TIESĪBAS	

SKALA

- Neiecietība pret vietējo sieviešu reliģisko un garīgo saikni ar savu apkārtni un zemi, it īpaši, kad kalnrūpniecības aktivitāšu dēļ iedzīvotāji tiek pārvietoti uz citām dzīves vietām.
- Mājsaimniecībām, kuras vada sievietes vai sievietēm, kuru vīri viņas ir pametuši, ir augstāks ekonomiskās nabadzības risks, it īpaši pārvietošanas gadījumos.
- Paaugstināts vardarbības līmenis mājās saistībā ar pazemināto sociālo un ekonomisko sievietes statusu vietējās kopienās.
- Paaugstināts risks un uzņēmība pret HIV/AIDS un citām seksuāli transmisīvām slimībām, izvarošanas un nelegāla sieviešu tirdzniecība saistībā ar vīriešu kārtas darbaspēka īslaicīgu pieplūdumu vai ar vajadzību iegūt naudu ģimeņu uzturēšanai. Tai pašā laikā arī šie darba meklētāji aiz sevis atstāj lielas ģimenes bez ienākumu avotiem. Piemērs šai tendencei ir no Baku – Tbilisi – Čejhanas naftas cauruļvada būvniecības, kur Azerbaidžānas teritorijā cauruļvada maršruta tuvumā ir palielinājusies cilvēku tirdzniecība un prostitūcija³.

PIEMĒRS

Rekomendācijas

Priekšnoteikums, lai ieguves rūpniecības attīstībā pilnībā tiktu ievēroti dzimumu līdztiesības jautājumi, ir tā fakta atzīšana, ka sievietes no kalnrūpniecības aktivitātēm automātiski negūst labumu, bet faktiski ir tās, ka saņem lielāko triecienu no negatīvajām ietekmēm. Vēl svarīgāk ir atzīt sievietes kā galveno ieinteresēto pusi dabas resursu apsaimniekošanā un attīstībā un kā ekonomiskos spēlētājus ar savām tiesībām. Turklāt šis nozīmīgums palielinās vēl vairāk, ja ņem vērā, ka sievietes bieži ir arī atbildīgas par bērnu labklājību. Sieviešu aktīva, brīva un informēta līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā attiecībā uz ieguves rūpniecības projektiem ir pamats, lai vietējās kopienās nodrošinātu sociālos un ekonomiskos ieguvumus ilgtermiņā.

Mūsu prasības

- Ieguves rūpniecības projektu finansētājiem dzimumu līdztiesības aspekti ir jāiekļauj visos projekta etapos. Projektu plānošanas un izstrādes ietvaros viņiem vajadzētu veikt dzimumu analīzi un dzimumu ietekmes novērtējumus. Šiem novērtējumiem būtu jāizvērtē sieviešu praktiskās vajadzības, piemēram, pārtikas sagāde un bērnu drošība, kā arī vienlīdzīga kontrole un pieeja ieguves rūpniecības labumiem.
- Valstu valdībām vajadzētu palielināt un uzlabot centienus pasargāt un veicināt cilvēktiesību ievērošanu saistībā ar sievietēm un dzimumu līdztiesību, nodrošinot atbilstību starptautiskajai likumdošanai.
- Starptautiskajām finanšu institūcijām kā Pasaules Banka, Eiropas Investīciju banka un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka vajadzētu atzīt savas saistības atbilstoši starptautiskajai likumdošanai cilvēktiesību jomā un aktīvi aizsargāt un sekmēt sieviešu tiesības savos projektos un politikā.
- Kalnrūpniecības kompānijām un valstu valdībām vajadzētu attīstīt attiecīgu iekšējo kapacitāti un novirzīt pietiekamus resursus, lai savā darbībā veiksmīgi izstrādātu, īstenotu un ieviestu dzimumu politiku. Turklāt tām vajadzētu nodrošināt piemērotas garantijas un ieviešanas mehānismus, piemēram, kā dzimuma auditus, iekšējo monitoringu un novērtējuma un pārbaudes sistēmas.
- Šīm dzimumu politikām vajadzētu veicināt dzimumu līdztiesību, sieviešu tiesības un iespēju palielināšanos.

PRASĪBAS

Informācijas avoti:

EarthRights International, Mining, Gender, and the Environment in Burma - Mining: http://www.earthrights.org/burmareports/mining_gender_and_the_environment_in_burma_8.html Communities and Small-Scale Mining, Summary of Lessons from the Asia-Pacific Learning Event: Women Miners in the Asia-Pacific Region: http://www.casmsite.org/Documents/PSDN_Outcomes.pdf Third World Network, Asia-Pacific women grapple with financial crisis and globalisation: <http://www.twinside.org.sg/title/grapple-cn.htm> World Rainforest Movement, India: Women's response to devastating mining: <http://www.wrm.org.uy/bulletin/80/India.html> International Women and Mining Conference, India, 2004: <http://www.mmpindia.org/womenmining.htm> Gender and mining in Kenya: the case of Mukibira mines in Vihiga district: <http://www.eldis.org/go/display/?id=12112&type=Document> Mines and Communities: <http://www.minesandcommunities.org/woman/woman.htm> Women Miners in Developing Countries: Pit Women and Others, Ashgate, 2006: <http://astore.amazon.com/oneworld.net03-20/detail/0754646505>

RESURSI

¹ Oxfam Australia, Tunnel Vision. Women, Mining and Communities, 2002
<http://www.oxfam.org.au/campaigns/mining/news/index.html>

^{2, 3} CEE Bankwatch Network and Gender Action, Boom Times Blues: Big oil's gender impacts in Azerbaijan, Georgia, and Sakhalin, 2006

KONTAKTI